

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З КУРСУ "ІСТОРІЯ УКРАЇНИ"

ТЕМА 1. Вступ: предмет і завдання навчального курсу. Первісне суспільство і перші державні утворення на території України.

Предмет і завдання курсу "Історія України". Проблематика й структура курсу. Проблеми періодизації історії України. Історіографія курсу "Історія України". Концепції історії України. Вплив природно-географічних факторів на розвиток історії України.

Первісні люди. Племена трипільської культури. Побут і вірування стародавнього населення. Кімерійці, скіфи, сармати. Античні міста-держави. Розселення та заняття східних слов'ян. Виникнення державних об'єднань. Боротьба з кочівниками. Східні слов'яни на території України.

ТЕМА 2. Давньоруська держава: основні етапи політичного розвитку.

Передумови утворення держави на Русі. Зростання ролі Києва. Соціально-економічний та політичний розвиток Київської держави. Військові походи Святослава. Запровадження християнства на Русі. Володимир Великий. Піднесення Київської держави за Ярослава Мудрого.

ТЕМА 3. Феодальна роздробленість Київської Русі. Галицько-Волинське князівство у XIV-XVI ст.

Розпад держави після смерті Ярослава Мудрого. Міжусобиці. Володимир Мономах. Культура Київської Русі. Історичне значення Київської Русі. Причини роздробленості. Державне відокремлення земель-князівств. Київська, Переяславська й Чернігівська землі: територія й кордони. Виникнення Галицько-Волинського князівства, його соціально-економічний і політичний розвиток. Данило Галицький. Заснування Львова. Культурні досягнення князівства.

ТЕМА 4. Українські землі під владою іноземних держав (XIV-XVI ст.)

Приєднання українських земель до Великого князівства Литовського. Польська експансія на українських землях наприкінці XIV – в середині XVI ст. Люблінська унія. Соціально-економічні процеси. Церковне життя. Берестейська унія. Культура України в XIV–XVI ст.

ТЕМА 5. Виникнення українського козацтва. Запорозька Січ.

Українська колонізація Подніпров'я й Запоріжжя. Джерела та причини виникнення українського козацтва. Перший гетьман. Посилення ролі козацтва. Наростання соціального протесту після унії 1569 р. Форми соціального протесту. Початок опришківства. Козацько-селянські повстання під проводом Косинського, Наливайка. Народні рухи 20-30 рр. Тарас Федорович (Трясило). Яків Острияниця. Придушення повстань. Роль братств у визвольній

боротьбі.

ТЕМА 6. Визвольна війна українського народу під керівництвом Б. Хмельницького (1648-1657).

Причини, характер та рушійні сили визвольної війни. Богдан Хмельницький. Початок війни. Перші перемоги на Жовтих Водах, під Корсунем. Розгром польсько-шляхетських військ під Пільвцями. Народні герої: М. Кривоніс, І. Богун, Д. Нечай. Зборівська битва. Битва під Берестечком 1651 р. Зборівська та Білоцерківська угоди. Формування території війська Запорозького. Органи влади та управління. Переяславська рада 1654 р. Березневі статті 1654 р. та ставлення до них різних суспільних верств та церкви в Україні. Політичне становище України після Переяславської ради. Продовження війни з Польщею. Загострення стосунків із Москвою після Віленського перемир'я 1656р. Смерть Богдана Хмельницького.

ТЕМА 7. Україна у XVIII ст. Остаточна ліквідація царизмом її автономного устрою.

Розвиток подій в Україні після смерті Богдана Хмельницького. Боротьба старшинських угруповань за владу в Україні, І.Виговський, Гадяцький договір. Андрусівський договір. Розчленування українських земель. Епоха "Руїни великої" на Правобережжі. П. Дорошенко. "Вічний мир" Росії з Польщею. Поділ України на Правобережну та Лівобережну.

Гетьманування І. Мазепи. Невдача планів І. Мазепи. П. Орлик та його Конституція.

Розвиток сільського господарства, юридичне оформлення кріпосного права на Лівобережній та Слобідській Україні. Остаточна ліквідація автономного устрою.

Коліївщина 1768 р., її соціальне та політичне підґрунтя. М. Залізняк, І. Гонта. Рух опришків. О. Довбуш.

Російсько-турецькі війни 1768-1774рр. і 1787-1791рр. Приєднання і початок колонізації Південної України. Поділ Польщі й участь Росії у ньому.

Маніфест Катерини про руйнацію Січі. Доля козаків. Історичне значення Запорозької Січі.

ТЕМА 8. Соціально-економічний та політичний розвиток українських земель у XIX ст.

Поширення західноєвропейських революційних ідей в Україні після завершення війн з наполеонівською Францією, Декабристський рух.

Організація декабристів в Україні. Повстання Чернігівського полку.

Українська інтелігенція і формування національної свідомості. Кирило-Мефодіївське товариство, його керівники та програмні документи. Репресії царизму проти кирило-мефодіївців. Роль товариства у національно-визвольному русі слов'ян.

Піонери національного відродження в Галичині. "Руська трійця". Скасування кріпосного права. Консолідація українства Буковини та Закар-

паття. Лук'ян Кобилиця. Посилення кріпосницького гніту на початку XIX ст. Нові явища в економіці. Посилення промислового розвитку. Антикріпосницька боротьба. Скасування кріпосного права. Особливості селянської реформи в Україні її значення для подальшого соціально-економічного розвитку України. Реформи адміністративно-політичного управління: земська, міська, судова, військова.

Розвиток промисловості. Перетворення України на вугільно-металургійну базу Російської імперії. Особливості капіталістичного розвитку України. Розшарування селянства. Формування пролетаріату. Зміни в класовій структурі населення. Економічний розвиток західноукраїнських земель в складі Австро-Угорщини. Переселення українців наприкінці XIX ст.

Національне гноблення українців у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Заборона української мови (Валуєвський циркуляр 1863р., Емський указ 1876р.). "Хлопомани". Народовці та москвофіли. Культурно-освітнє товариство "Просвіта" у Львові. Активізація українського національного руху.

ТЕМА 9. Розвиток капіталістичних відносин в Україні на початку XX ст. Активізація громадсько-політичного і національного життя.

Розвиток українського національного руху. М. Міхновський. Земсько-ліберальна опозиція царизму. Ліберальна і демократична інтелігенція в українському національному русі. Створення українських національних партій: РУП, "Спілка", УДП, УРП. Діяльність загальноросійських політичних партій в Україні. Масова визвольна боротьба.

Причини і початок революції 1905-1907рр. Масові соціальні виступи. Збройні повстання. Піднесення національного руху. Боротьба у Державній Думі за автономію України та українізацію освіти. Активізація національного руху в західноукраїнських землях.

ТЕМА 10. Українська національно-демократична революція 1917-1920 рр.

Лютнева демократична революція в Росії. Утворення тимчасового уряду і його місцевих органів. Виникнення Центральної Ради. Формування української державності. I Універсал Центральної Ради – проголошення автономії України. Створення Генерального секретаріату, II Універсал. III Універсал. Проголошення Української Народної республіки.

М. Грушевський – перший президент УНР.

Переворот 29 квітня. Гетьман П. Скоропадський. Внутрішня та зовнішня політика гетьманського уряду.

Падіння гетьманського режиму. Створення Директорії, її склад, внутрішня та зовнішня політика. В. Винниченко.

ТЕМА 11. Україна у складі СРСР в 20-30 рр.

Соціально-економічне становище України на початку 1921 р. Політика "воєнного комунізму". Запровадження нової економічної політики. Відбудова сільського господарства і промисловості. Обмеженість непу. Прискорення формування адміністративно-командної системи. Україна і формування СРСР.

Політика більшовиків у галузі культури. "Курс на українізацію". Зміни в політичному курсі керівництва СРСР 1927 р. Курс на індустріалізацію. Досягнення і провали перших п'ятирічок. Заміна кооперування колективізацією. Сталінська політика "розкуркулювання" селянства. Наслідки колективізації.

Особливості розвитку культури в 30-ті роки. Ліквідація неписьменності дорослих. Стан шкільної освіти, робітфаки. Вища школа. Масові репресії щодо спеціалістів, інтелігенції з боку адміністративно-командної системи.

Згортання українізації. Сталінщина та її провідники в Україні. Масовий терор 30-х років. Становище Західної України в 1920-1940 рр.

ТЕМА 12. Україна в роки Другої світової війни.

Радянсько-німецький пакт про ненапад. Таємний протокол. Початок Другої світової війни. Вступ Червоної армії на територію Західної України.

Напад фашистської Німеччини на СРСР. Режим воєнного стану. Мобілізаційні заходи. Евакуація на схід. Бойові дії влітку і восени 1941 р. Причини невдач Червоної армії. Оборона Одеси, Києва і Севастополя. Бойові дії навесні 1942р. Німецько-фашистський окупаційний режим. Розчленування України.

Початок розгрому фашистських загарбників в Україні. Битва за Лівобережну Україну і Донбас. Форсування Дніпра, Визволення Києва. Військові дії ОУН-УПА Завершальні бої.

ТЕМА 13. Україна у повоєнний період (друга пол. 40-х – перша пол. 50-х рр.)

Тяжкі наслідки війни та німецько-фашистської окупації для України. Відбудова та розвиток промисловості. Становище в сільському господарстві. Голод 1946-1947 рр. Радянська західних областей. Колективізація західноукраїнського села. Ліквідація Української греко-католицької церкви. Масові репресії та депортації населення. Боротьба ОУН-УПА з радянською репресивною машиною.

ТЕМА 14. Хрущовська "відлига" й повернення до командної системи.

Деформуючий вплив сталінщини на політичну систему, на суспільно-політичні процеси. "Чистка" національних кадрів. "Жданівщина" в Україні.

М.С. Хрущов і Україна. Перші кроки десталінізації суспільного життя. Вхід Кримської області до складу України. Спроби застосування економічних методів господарювання. Заходи в соціальній сфері. Досягнення

і суперечливі процеси в області культури.

ТЕМА 15. Проблеми та протиріччя розвитку України в 70-х – першій половині 80-х рр.

Політико-ідеологічна криза системи. Жовтневий (1964 р.) Пленум ЦК КПРС як політичний переворот. Негативний вплив рішень пленуму на політичне й економічне становище в УРСР. Згорання демократичних процесів. Неосталінізм. Посилення централізованої командно-адміністративної системи управління і обмеження суверенітету республіки. Діяльність в Україні П. Шелеста і зміщення його з посади першого секретаря ЦК КП України. В. Щербицький. Конституція УРСР 1978 р.

Спроба запровадження господарської реформи 1965-1967 рр. Розвиток екстенсивного шляху. Наростання труднощів та недоліків у народному господарстві. Проблеми соціальної сфери. Русифікація. Правозахисний рух. Посилення національно-визвольного руху в 70-80-х рр., його учасники, репресії щодо них.

ТЕМА 16. Україна і процес перебудови в СРСР (1985-1991 рр.).

Українське суспільство в умовах проголошеного курсу перебудови. Новий етап національно-визвольного демократичного руху. Головні чинники, що зумовили процес перебудови. Створення нових політичних партій і рухів та їх роль в активізації суспільно-політичного життя. Етапи перебудови та її наслідки для України.

ТЕМА 17. Українська незалежна держава: внутрішня і зовнішня політика.

Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р. Акт про незалежність України, Всеукраїнський референдум та вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Символіка України. Розпад СРСР. Сучасні проблеми соціально-економічного розвитку України та шляхи їх розв'язання. Прийняття Конституції України.

Стартові умови розгортання державотворчого процесу. Становлення владних структур. Конституційний процес. Формування багатопартійності. Реалізація нового соціально-економічного реформаційного курсу і його наслідки (2000 – 2010 рр.). Формування концепції зовнішньополітичного курсу. Україна і СНД.

Таблиця 1.1 - ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Тематика занять	лекції (годин)	семінари (годин)
1.	Вступ: предмет і завдання навчального курсу. Первісне суспільство і перші державні утворення на території України.	2	-
2.	Давньоруська держава: основні етапи політичного розвитку.	2	2
3.	Феодальна роздробленість Київської Русі. Галицько-Волинське князівство у XII-XIV ст.	2	-
4.	Українські землі під владою іноземних держав (XIV-XVI ст.).	2	-
5.	Виникнення українського козацтва. Запорізька Січ - козацька республіка.	2	2
6.	Визвольна війна українського народу під керівництвом Б. Хмельницького (1648-1657 рр.).	2	-
7.	Україна у XVIII ст. Остаточна ліквідація царизмом її автономного устрою.	2	-
8.	Соціально-економічний та політичний розвиток українських земель у XIX ст.	2	2
9.	Розвиток капіталістичних відносин в Україні на поч. XX ст. Активізація громадсько-політичного і національного життя.	2	-
10.	Українська національно-демократична революція 1917-1920 рр.	2	2
11.	Україна у складі СРСР в 20-30-і рр.	2	2
12.	Україна в роки Другої світової війни.	2	2
13.	Україна у повоєнний період (друга пол. 40-х – перша пол. 50-х рр.).	2	-
14.	Хрущовська "відлига" й повернення до командної системи.	2	-
15.	Проблеми та протиріччя розвитку України в 70-х – першій половині 80-х рр.	2	4
16.	Україна і процес перебудови в СРСР (1985-1991 рр.).	2	-
17.	Українська незалежна держава: внутрішня і зовнішня політика.	2	1
Всього		34	17

